

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl soudkyní Mgr. Věrou Pazderovou, LL.M., M.A., ve věci

žalobců: a) X
b) X
c) nezl. X
všichni státní příslušnost Ruská federace
všichni t. č. pobytem X
všichni zastoupeni advokátem JUDr. Jiřím Pokorným
sídlem Blanická 1008/28, Praha 2

proti
žalované: **Komise pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců**
sídlem náměstí Hrdinů 1634/3, Praha 4

za účasti: X
státní příslušnost Ruská federace
t. č. pobytem X
zastoupena advokátem JUDr. Adamem Novákem
sídlem Blanická 1008/28, Praha 2

o **žalobách proti rozhodnutím** žalované ze dne 19. 1. 2024, č. j. MV-195768-4/SO-2023, ze dne 18. 1. 2024, č. j. MV-195808-4/SO-2023, a ze dne 18. 1. 2024, č. j. MV-195837-4/SO-2023,

takto:

I. Rozhodnutí žalované ze dne 19. 1. 2024, č. j. MV-195768-4/SO-2023, ze dne 18. 1. 2024, č. j. MV-195808-4/SO-2023, a ze dne 18. 1. 2024, č. j. MV-195837-4/SO-2023, se ruší a věci se vrací žalované k dalšímu řízení.

II. Žalovaná je povinna zaplatit na náhradě nákladů řízení každému ze žalobců částku 6727,6 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta JUDr. Jiřího Pokorného.

III. Osoba zúčastněná na řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobkyně a) je matkou žalobkyně b) a babičkou žalobce c). Všichni tři jsou státními příslušníky Ruské federace a pobývali na Ukrajině na základě povolení k trvalému pobytu. Osoba zúčastněná na řízení je dcerou žalobkyně a), sestrou žalobkyně b) a tetou žalobce c). Osobě zúčastněné na řízení bylo uděleno povolení k pobytu, neboť její nezletilá dcera X (nar. 2020) je občankou České republiky.
2. Žalobkyně a) podala dne 8. 6. 2022 žádost o poskytnutí dočasné ochrany. Uvedla v ní, že jejími dětmi jsou osoba zúčastněná na řízení a žalobkyně b), jejím manželem je X. Její poslední bydliště bylo na Ukrajině. K žádosti doložila oddací list, z něhož vyplývá, že s X uzavřeli manželství dne 18. 1. 2001. Podle doložené kopie občanského průkazu je žalobkynin manžel občanem Ukrajiny. Dále žalobkyně a) doložila prohlášení jejího manžela, podle kterého spolu žijí od roku 2003 ve městě X v X, žalobkyně a) je v domácnosti a je „v jeho zaopatření“, a „dočasné osvědčení k trvalému pobytu“ na Ukrajině, kam přijela v roce 2001 z Ruska.
3. V průběhu řízení žalobkyně a) doložila prohlášení ze dne 16. 6. 2022, v němž mimo jiné uvedla, že do dne 24. 2. 2022 trvale žila se svým manželem na Ukrajině. Manželství uzavřeli v roce 2001 (*pozn. soudu*: český překlad obsahuje překlep v datu). Téhož roku se s dětmi přestěhovali z Ruska na Ukrajinu. Manžel je Ukrajincem po otci. Ukrajinské občanství získal po přestěhování na Ukrajinu, kde žalobkyni a jejím dětem bylo uděleno povolení k trvalému pobytu. Manžel finančně zabezpečoval i žalobkyniny děti, které miluje jako vlastní. Od roku 2006 byl zaměstnaný jako X v továrně X, která plní zakázky ukrajinské vlády na výrobu vojenského vybavení. Z Ukrajiny nechtěl a nemohl odejít kvůli zaměstnání a svému osobnímu přesvědčení, navíc se na něj vztahuje mobilizace. Přál by si však, aby žalobkyně a) byla v bezpečí v České republice s osobou zúčastněnou na řízení a vnučkou. Osoba zúčastněná na řízení hmotně zabezpečuje žalobkyni a) při jejím pobytu tady a najímá dům, ve kterém společně bydlí. Žalobkyně a) osobě zúčastněné na řízení naopak pomáhá s vnučkou, aby mohla pracovat. Žalobkyně a) ani její manžel nemají v Rusku žádný majetek. Obává se toho, že by ji v Rusku mohly ruské speciální služby vzít jako rukojmí, aby od jejího manžela vylákaly utajované informace týkající se výroby zbraní na Ukrajině.
4. Prohlášení podala také osoba zúčastněná na řízení. Uvedla, že pobývá v České republice na základě programu osob prchajících před válkou na Ukrajině. Žije zde společně s matkou [žalobkyní a)] a dcerou. Díky pomoci žalobkyně a) s péčí o dceru má možnost pracovat a plně zabezpečovat jejich život v České republice. Mimo práci nemá žádný zdroj příjmů. Nežádala o státní příspěvek na sebe ani na svou dceru, protože může pracovat dálkově z České republiky. Bez žalobkyně a) by nemohla pracovat a finančně zajišťovat jejich rodinu.
5. Podle potvrzení o zaměstnání je manžel žalobkyně a) zaměstnán ve X od X, kde pracuje v X jako X. Z dokumentu nadepsaného Vysvětlení činnosti ukrajinského podniku X pak vyplývá, že tento podnik je výrobcem x průmyslu Ukrajiny. Je na seznamu podniků, které mají strategický význam pro ekonomiku a bezpečnost Ukrajiny. V současnosti vyrábí x,

kteřé jsou klíčové pro ukrajinské branné síly. K tomu byly doplněny odkazy na internetové zdroje.

6. Ministerstvo vnitra (dále jen „ministerstvo“) rozhodnutím ze dne 13. 10. 2023, č. j. MV-112385-2/OAM-2022, (dále jen „prvostupňové rozhodnutí I“) žalobkyni a) dočasnou ochranu neudělilo, neboť dospělo k závěru, že žalobkyně nesplňuje žádnou z podmínek pro udělení dočasné ochrany
7. Dne 7. 11. 2023 žalobkyně podala žádost o nové posouzení důvodů, v níž namítla, že se ministerstvo nezabývalo čl. 2 odst. 2 rozhodnutí Rady EU 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana (dále jen „rozhodnutí Rady 2022/382“) a její situaci restriktivně posoudilo pouze z hlediska § 3 odst. 2 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace (dále jen „Lex Ukrajina“). Uvedená unijní úprava je však příznivější než vnitrostátní právo, proto by měl být uplatněn přímý účinek směrnice o dočasné ochraně. Žalobkyně měla za to, že splňuje kritéria pro udělení dočasné ochrany podle čl. 2 odst. 2 rozhodnutí Rady, neboť práce jejího manžela v obranném průmyslu by byla v Ruské federaci použita proti ní. Případně by mohla být využita k vydírání jejího manžela. Podotkla, že je v podstatě Ukrajinou, neboť na Ukrajině pobývá od roku 2001 a zastává proukrajinské hodnoty. Upozornila též na to, že na území České republiky za 14 měsíců, co tu pobývala, navázala vazby. Navíc je babičkou občanky České republiky a pomáhá osobě zúčastněné na řízení s její výchovou. Je přitom v zájmu nezletilých dětí, aby rodina zůstala pohromadě.
8. Žalovaná rozhodnutím ze dne 19. 1. 2024, č. j. MV-195768-4/SO-2023 (dále též „napadené rozhodnutí I“) žalobkyni a) dočasnou ochranu neudělila podle § 4 odst. 1 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace (dále jen „Lex Ukrajina“), ve spojení s § 56 odst. 1 písm. l) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 30. 6. 2023 (dále jen „zákon o pobytu cizinců“).
9. Podle žalované ze směrnice 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími (dále jen „směrnice o dočasné ochraně“) nelze dovodit, že by se vztahovala na státní příslušníky třetích zemí, kteří trvale pobývají na území jiného státu. Žalobkyně a) neupřesnila, ze kterých konkrétních ustanovení dovozuje právo na udělení dočasné ochrany. Nespadá přitom ani do žádné z kategorií podle rozhodnutí Rady 2022/382. Dcera žalobkyně a) (osoba zúčastněná na řízení) byla k datu vydání rozhodnutí ministerstva I a je i k datu vydání rozhodnutí žalované držitelkou povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka EU. Žalobkyně a) tedy neuvedla žádného rodinného příslušníka, který by byl ke dni vydání správních rozhodnutí držitelem dočasné ochrany.
10. Rozhodnutí Rady 2022/382 ponechává na volbě členských států, zda udělí ochranu podle vnitrostátního práva osobám s povoleným trvalým pobytem na Ukrajině před 24. 2. 2022, které se nemohou vrátit za bezpečných a trvalých podmínek vrátit do své země nebo regionu původu. Český zákonodárce vymezil okruh osob, kterým má být dočasná ochrana udělena v § 3 odst. 2 Lex Ukrajina. Přestože není sporné, že žalobkyně a) byla držitelkou povolení k trvalému pobytu na Ukrajině ke dni 24. 2. 2022, a tedy splňuje první podmínku zmíněného

ustanovení, nesplňuje podmínku druhou. Ministerstvo se druhou podmínkou podrobně zabývalo a závěr o jejím nesplnění dostatečně odůvodnilo, proto žalovaná k otázce nebezpečí ve smyslu § 179 zákona o pobytu cizinců odkázala na odůvodnění prvostupňového rozhodnutí I. Dodala, že u předloženého potvrzení o zaměstnání manžela nelze dovodit existenci skutečného nebezpečí. Z veřejně dostupných zdrojů (www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/russian-federation) plyne, že pronásledování, stíhání či uvěznění za projev názorů hrozí zejména novinářům, pracovníkům médií, ochráncům lidských práv, aktivistům, právníkům obhajujícím lidská práva, představitelům opozice apod. Žalobkyně a) neuvedla nic, z čeho by vyplývalo, že patří mezi zmíněné kategorie osob. Neuvedla ani takové skutečnosti, které by její obavy podpořily.

11. Žalobkyně b) a žalobce c) podali své žádosti o poskytnutí dočasné ochrany dne 23. 6. 2022. Oba jsou občané Ruské federace. Žalobkyně b) doložila „*dočasné osvědčení k trvalému pobytu*“ na Ukrajině, kam přijela v roce 2001 z Ruska. Podle doloženého rodného listu a je žalobce c) synem žalobkyně b) a jejího manžela, který je též ruským občanem.
12. Ke svým žádostem přiložili kopii potvrzení veřejné organizace nazvané „Ukrajinské sdružení proti štvání! Moji bezpeční kamarádi“ o tom, že se žalobkyně b) od roku 2020 zabývala charitativní činností spojenou s humanitární pomocí k zajištění potřeb občanů Ukrajiny a od února 2022 prováděla organizační činnost za účelem získání pomoci na území vybraných států Evropské unie. Dále předložili screenshot telefonní komunikace mezi žalobkyní b) a jejím manželem, ve které píše, že se připravuje nový útok na Ukrajinu ze strany Běloruska, a to pod záminkou, že bude probíhat vojenské cvičení. Na to jí manžel odpověděl, že se na Ukrajině zbláznila a pokud napíše ještě něco o ruské armádě a válce jeho příbuzným nebo to dá na Facebook či Instagram, udá jí na policii. Doložili také potvrzení o zaměstnání nevlastního otce, resp. dědečka, u zaměstnavatele X.
13. Žalobkyně b) předložila své prohlášení ze dne 23. 6. 2022, v němž mimo jiné uvedla, že před začátkem ruské invaze trvale žila na Ukrajině se svou rodinou, a to žalobkyní a), jejím manželem a žalobcem c). Na Ukrajinu se přestěhovala v roce 2001, když jí bylo 17 let. V roce 2009 odjela do Ruska, neboť její vlastní otec utrpěl vážný úraz páteře a vyžadoval trvalou péči. V Rusku se seznámila se svým manželem, v roce 2012 se vzali a narodil se jim syn žalobce c). Její manžel často pil, což se projevovalo na vztahu k ní i k žalobci c). Chtěla se s ním rozvést, ale vyhrožoval, že jí sebere žalobce c). V květnu 2019 se vrátila na Ukrajinu, od té doby tam žalobce c) trvale pobýval s žalobkyní a) a jejím manželem. Začal tam chodit do školy. Žalobkyně b) se sama vrátila do Ruska, aby se mohla rozvést s manželem, ten jí vyhrožoval a choval se agresivně. V prosinci 2019 se trvale vrátila na Ukrajinu. Její nevlastní otec je finančně zajišťoval. Žalobkyně b) se zabývala dobrovolnickou činností pro veřejnou organizaci „Celoukrajinské hnutí proti bullyingu! Mí bezpeční přátelé“. Po ruské invazi se nemohla vrátit na Ukrajinu, ale pomáhala na dálku – vedla aktivní informační propagandu na sociálních sítích a chatech i v osobní komunikaci, a to za účelem šíření pravdivých informací o tom, co se děje na Ukrajině. Zabývala se také organizační činností „na vývoz“ žen a dětí z Ukrajiny. Organizovala finanční sbírku na nákup neprůstřelných vest, helem, obvazů a jiného vojenského materiálu pro ukrajinské vojáky. Manžel jí žádal, aby s informováním přestala. Když byly v Rusku přijaty nové pozměňovací návrhy k trestnímu zákoníku, a to veřejné šíření vědomě lživých informací o ozbrojených silách Ruské federace, veřejné akty zaměřené na diskreditaci ozbrojených sil Ruské federace a výzvy k uložení omezujících opatření vůči Ruské federaci, začal jí manžel urážet a vyhrožovat. Následně jí sdělil, že podal oznámení příslušným orgánům ohledně její

propagandistické činnosti, k nimž přiložil screenshoty z Facebooku a chatů. Toho se zalekla a smazala všechny své publikace. Do Ruska se bojí vrátit s ohledem na výhrůžky manžela a informace o únosech lidí a mučení za účelem zjištění utajovaných informací. Protože se její nevlastní otec zabývá výrobou zbraní, mohla by být využita jako prostředek nátlaku za účelem získání informací. Žalobkyně b) pomáhá osobě zúčastněné na řízení s péčí o dceru.

14. Manžel žalobkyně a) v prohlášení ze dne 20. 6. 2022 uvedl, že žalobkyně b) a žalobce c) s ním bydleli na Ukrajině od prosince 2019. Finančně je podporoval, neboť jsou pro něj jako vlastní dcera a vnuk.
15. Ministerstvo rozhodnutími ze dne 13. 10. 2023, č. j. MV-118787-2/OAM-2022, (dále též „prvostupňové rozhodnutí II“) a č. j. 166228-2/OAM-2023 (dále též „prvostupňové rozhodnutí III“) žalobkyni b) a žalobci c) dočasnou ochranu neudělilo, neboť dospělo k závěru, že nesplňují žádnou z podmínek pro udělení dočasné ochrany
16. Následně žalobkyně b) a žalobce c) podali žádosti o nové posouzení důvodů, kde vznesli stejné námitky jako žalobkyně a). Nadto namítali, že ministerstvo nezohlednilo nejlepší zájem dítěte – žalobce c), který žije v České republice 1,5 roku, chodí zde do školy a cítí se být součástí zdejší společnosti. Současně se cítí být Ukrajincem, nikoliv Rusem. Nucené vycestování do Ruské federace, kde nikdy nežil a neumí rusky, by pro něj bylo nepřiměřeným zásahem do soukromého života.
17. Žalovaná rozhodnutími ze dne 18. 1. 2024, č. j. MV-195808-4/SO-2023 (dále též „napadené rozhodnutí II“) a č. j. MV-195837-4/SO-2023 (dále též napadené rozhodnutí III) žalobkyni b) a žalobci c) dočasnou ochranu neudělila. Rozhodnutí odůvodnila shodně jako v případě žalobkyně a). K nejlepšímu zájmu dítěte dodala, že nedojde k oddělení dítěte od matky. Nejlepší zájem dítěte by mohl vést k odlišnému posouzení pouze tehdy, byla-li by žalobci c) udělena dočasná ochrana.

II. Obsah žalob

18. Žalobci a) až c) brojili proti v záhlaví označeným rozhodnutím samostatnými (avšak obsahově téměř totožnými) žalobami § 65 a násl. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“), které soud spojil z důvodu vhodnosti ke společnému projednání usnesením ze dne 28. 2. 2024, č. j. 40 A 3/2024-37,
19. Shodně uvádí, že jsou státními příslušníky Ruské federace, kteří trvale žili na Ukrajině. Osoba zúčastněná na řízení má též ruské občanství. Všichni tři žalobci a osoba zúčastněná na řízení k sobě mají velmi blízký vztah, přičemž společně fungovali a dodnes fungují jako rodina. Obávají se, že správní orgány jejich případ nesprávně posoudily a nezohlednily zásah do osobního života žalobců, jiné závažné důvody, faktickou situaci v Rusku, a to zejména v otázce možnosti návratu za bezpečných a trvalých podmínek do země původu.
20. Dále namítají, že správní orgány dospěly k nesprávnému závěru, že nesplňují žádnou z podmínek pro udělení dočasné ochrany a nespádají pod čl. 2 odst. 2, resp. čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady EU 2022/382, neboť nikdo z jejich rodinných příslušníků není držitelem dočasné ochrany. Dodávají, že žádost o udělení dočasné ochrany podali v červnu 2022. V té době měli blízké rodinné příslušníky s udělenou dočasnou ochranou, a to osobu zúčastněnou na řízení a její nezletilou dceru. Ty však pozbyly dočasnou ochranu dříve, než ministerstvo rozhodlo o žádostech žalobců, neboť dcera osoby zúčastněné na řízení nabyla české občanství. Žalobci mají za to, že jim nemůže být dáváno k tíži, že správní orgány přesáhly dobu pro vyřízení jejich žádostí, která má být jen 30 dnů a v jejich případě přesáhla

1 rok a 4 měsíce, a z tohoto důvodu jim nebyla udělena dočasná ochrana. Jsou přesvědčeni, že splňují podmínky čl. 2 odst. 2 a současně také podle čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382.

21. Eventuálně jim dočasná ochrana může být udělena z důvodů hodných zvláštního zřetele podle § 52 zákona č. 221/2003 Sb. o dočasné ochraně cizinců (dále jen „zákon o dočasné ochraně“), a to v souvislosti s fungováním rodiny na Ukrajině a vzájemné emoční závislosti rodiny – tedy žalobkyně a), jejích dcer, kterými jsou žalobkyně b) a osoba zúčastněná na řízení, a jejích vnoučat, jimiž je žalobce c) a nezletilá dcera osoby zúčastněné na řízení. Žalobkyně a) je navíc manželkou občana Ukrajiny, který by měl nárok na dočasnou ochranu, pokud by překročil hranice. Vzhledem ke specifiku svého povolání však zůstal na Ukrajině a svými dovednostmi pomáhá ukrajinské armádě. Je také nevlastním otcem žalobkyně b) a dědečkem žalobce c). Žalobci se domnívají, že umožnění realizace soukromého a rodinného života osobám v atypických rodinách (bez otce dítěte) je jedním z lidských práv podle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), přičemž nezohlednění takového druhu soužití ze strany žalované lze považovat za zásah do tohoto práva.
22. Namítají, že žalovaná jejich věc nesprávně právně posoudila. Vychází přitom zejména z rozhodnutí Rady 2022/382 a sdělení Komise – Operační pokyny k provádění prováděcího rozhodnutí Rady 2022/C 126 I/01 (dále jen „operační pokyny“). Vzhledem k přímé použitelnosti směrnice o dočasné ochraně a s ohledem na nevypořádání této otázky žalovanou žalobci odkazují na důvody uvedené ve svých žádostech o nové posouzení důvodů neudělení dočasné ochrany.
23. K aplikaci čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382, tedy otázky soužití s rodinou na Ukrajině, členské státy mají podle operačních pokynů při svém uvážení zohlednit humanitární hlediska a zájem dítěte. Dětem prchajícím z ukrajinského konfliktu je třeba zajistit plnou ochranu a rychlý přístup ke specifickým právům a veškerým nezbytným podpůrným službám k zajištění zájmu a blaha dítěte. Stanovisko dětí musí být vyslyšeno a zohledněno v souladu s jejich věkem a stupněm vyspělosti. Měla by být zajištěna integrovaná reakce v oblasti ochrany dětí ve spolupráci s příslušnými orgány. Žalobci mají zjevně smysluplnější vazby na Ukrajinu, která je jejich domovem než na Rusko. Zájemem dětí je spojení s celou svou rodinou a Ukrajinou, současně také získání dočasné ochrany na území České republiky a návrat na Ukrajinu až to okolnosti umožní. Neudělení dočasné ochrany komukoliv z členů rodiny by mělo negativní vliv na život nezletilého žalobce c).
24. Žalobci dále nesouhlasí se závěrem žalované, že ačkoliv mají trvalý pobyt na Ukrajině, mohli by se vrátit za bezpečných a trvalých podmínek do země původu. Podle správních orgánů neuváděli takové skutečnosti, které by jejich obavy z návratu podpořily a nedoložili konkrétní důkazy. Povaha práce manžela žalobkyně a), resp. nevlastního otce žalobkyně b) a dědečka žalobce c), je však spojena s konstrukcí a výrobou zbraní používaných ukrajinskou armádou. Ruské silové složky se snaží všemožnými způsoby snížit schopnost Ukrajiny bránit se ruské agresi. K tomu využívají prostředky jako je ničení výrobních a vývojových kapacit, sabotáže a další. Správní orgány přitom nezohlednily míru pravděpodobnosti toho, čeho se žalobci obávají, a neuvážily, jaké následky by to pro ně mohlo mít. Komentář žalované, že žalobci nejsou aktivisté, novináři, ani ochránci lidských práv, u nichž hrozí vyšší míra represe, je nepřiléhavý. Uvedený výčet osob je pouze demonstrativní, proto v něm nejsou uvedeny manželky a ostatní rodinní příslušníci konstruktérů zbraní, které zabíjí ruské vojáky. Obavy žalobců jsou založeny na racionálním zhodnocení situace a poskládání

informací do vzájemných souvislostí. Rusko prostřednictvím mediálně známých osobností hrozí ostatním státům vojenskými údery za dodávky zbraní a pomoc s výcvikem ukrajinských vojáků. Za této situace je obava z návratu do Ruska v případě žalobců jakožto rodinných příslušníků konstruktéra ukrajinských vojenských systémů oprávněná.

25. Podle operačních pokynů by členské státy při posouzení bezpečných a trvalých podmínek měly vycházet z obecné situace v zemi původu. Dotčená osoba by nicméně měla být schopna poskytnout individuální zjevný důkaz, že se nemůže za bezpečných a trvalých podmínek vrátit do země původu. Členské státy by měly rovněž zohlednit, zda má osoba k zemi původu stále smysluplnou vazbu, např. s ohledem na dobu strávenou na Ukrajině a na rodinu v zemi původu. Nemožnost návratu za bezpečných a trvalých podmínek je třeba vykládat v souladu se směrnicí o dočasné ochraně, která odkazuje na situaci ozbrojených konfliktů, endemického násilí a vážné riziko systematického nebo obecného porušování lidských práv v zemi původu. Trvalost podmínek pak znamená možnost užívat v zemi původu aktivní práva, jež poskytují šanci, že budou v zemi původu naplněny základní potřeby dotčené osoby a možnost znovu se začlenit do společnosti. Tato podmínka je v případě žalobců nesplnitelná, a to s ohledem na jejich život na Ukrajině, lásku k této zemi, napojení na manžela, resp. nevlastního otce či dědečka, který je ukrajinským patriotem a osobu zúčastněnou na řízení, která je matkou občanky oficiálně označeného nepřátelského státu. Cílem je tedy zajistit, že nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu (srov. čl. 3 Úmluvy a § 179 odst. 2 zákona o pobytu cizinců, na které odkazuje Lex Ukrajina).
26. Žalobci mají s ohledem na hodnotící zprávy o zemi původu, vývoj dodržování lidských práv a fungování právního státu za to, že pro ně Rusko není bezpečnou zemí a hrozí jim tam skutečné nebezpečí. Domnívají se, že jejich návrat by znamenal porušení čl. 3 Úmluvy. Hrozilo by jim dlouhodobé oddělení od rodiny, šikana ze strany úřadů a další možné postihy, včetně trestněprávních, za jejich aktivity proti ruské agresi. Rusko před prezidentskými volbami rozšiřuje represe a lze předpokládat, že by žalobci kvůli svým vazbám na Ukrajinu a postojům byli pod drobnohledem. Navíc by nedokázali mlčet o tom, co se na Ukrajině děje, a proto by na ně mohla dopadnout nová opatření v rámci boje proti „úmyslnému šíření falešných zpráv o armádě“. Dodávají, že v Rusku jsou osoby spojené s Ukrajinou vnímány jako podezřelé, ohrožující bezpečnost státu a z těchto důvodů jsou pošlapávána jejich práva a lidská důstojnost. Vzhledem k tomu, že Rusko opustilo Radu Evropy, není ochrana těchto práv zajišťována ani Evropským soudem pro lidská práva. Nemožnost věřit Rusku a jeho orgánům se objevuje i v judikatuře, např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 305/2021-49.
27. Žalobkyně b) a žalobce c) ve svých žalobách doplňují, že žalovaná nezohlednila nejlepší zájem dítěte – žalobce c). Posouzení nejlepšího zájmu dítěte by mohlo podle žalované vést ke změně rozhodnutí v případě žalobkyně b) za předpokladu, že by jejímu nezletilému synovi [žalobci c)] byla dočasná ochrana přiznána. Žalobce c) je však občanem ruské federace stejně jako jeho matka i otec pobývajících v Rusku. Žalovaný tedy navázala změnu rozhodnutí ve vztahu k žalobkyni b) na skutečnost, že by žalobci c) musela být udělena dočasná ochrana. Žalovaná navíc nezohlednila dobu pobytu žalobce c) na území, vytvoření vazeb v České republice a zájem na tom, aby válečný uprchlík nebyl dále traumatizován. Podle žalobců lze v Rusku očekávat šikanu ve škole a případné zapojení do mládežnických organizací nuceně podporujících válku. Navíc je otázkou, zda by žalobkyně b) mohla i nadále vychovávat žalobce c). Rozhodnutí žalované podle žalobců porušují čl. 3 Úmluvy o právech dítěte.

28. Žalobkyně b) navíc považuje postup správních orgánů za neetický, neboť nezohlednily její postavení oběti domácího násilí. S ohledem na traumatizující vzpomínky se ve správním řízení omezila na obecnější prohlášení. Požadavek správních orgánů na prokázání negativních skutečností má za absurdní.
29. Závěrem žalobkyně b) a žalobce c) podotýkají, že odmítnutí právních názorů soudů s nepravdivým odůvodněním, že se jedná o skutkově odlišné případy, považují za excesivní postup správních orgánů.

III. Vyjádření žalované

30. Žalovaná je přesvědčena, že se řádně zabývala všemi skutečnostmi uváděnými žalobci a posoudila, zda splňují podmínky pro udělení dočasné ochrany nejen podle rozhodnutí Rady 2022/382, ale také podle § 3 Lex Ukrajina a § 51 a § 52 zákona o dočasné ochraně a své závěry řádně odůvodnila. V podrobnostech odkazuje na napadená rozhodnutí.
31. Žalobcům lze dát za pravdu, že řízení o jejich žádostech trvalo déle než 1 rok. Tato skutečnost však sama o sobě nezpůsobuje nezákonnost rozhodnutí. Navíc žalované není známo, že by žalobci využili opatření proti nečinnosti. Osoba zúčastněná na řízení měla udělenou dočasnou ochranu na území České republiky od 23. 4. 2022, nicméně od 17. 5. 2023 pobývá na území na základě povolení k přechodnému pobytu jako příslušnice občana Evropské unie (matka nezletilé občanky České republiky). Ministerstvo ve věci rozhodlo dne 13. 10. 2023, k tomuto datu žalobci neměli na území České republiky žádného rodinného příslušníka, jemuž by byla udělena dočasná ochrana. Žalovaná v rámci nového posouzení důvodů vycházela ze zjištěného skutkového stavu, který žalobci nerozporují.
32. Rozhodnutí Rady 2022/382 ponechává na volbě členských států, zda osobám podle čl. 2 odst. 2 poskytnou dočasnou ochranu nebo odpovídající ochranu podle vnitrostátního práva. Neukládá tedy povinnost poskytnout dočasnou ochranu všem osobám podle tohoto ustanovení. Tím se žalovaná zabývala v napadených rozhodnutích. Ustanovení čl. 2 odst. 3 rozhodnutí Rady 2022/382 je tedy pouze fakultativní, přičemž Česká republika k jeho použití nepřistoupila. Řízení o udělení dočasné ochrany je zahajováno na žádost a je ovládáno dispoziční zásadou. Účelem aktivace institutu dočasné ochrany rozhodnutím Rady 2022/382 je vypořádat se s přílivem osob prchajících před válečným konfliktem. Řešení pobytových otázek osob, kterým byl na Ukrajině udělen trvalý pobyt a které se nemohou vrátit za bezpečných a trvalých podmínek do země původu, je ponecháno na rozhodnutí členských států. Z bodu 12 preambule rozhodnutí Rady 2022/382 navíc plyne povinnost dotčených osob prokázat tvrzené skutečnosti. Pokud je neprokáží, členský stát je přesměruje na jiný postup. Česká právní úprava respektuje unijní předpisy. Uvedená ustanovení jsou promítnuta zejména v § 3 odst. 2 Lex Ukrajina.
33. Pro udělení dočasné ochrany podle § 52 zákona o dočasné ochraně je základním předpokladem, aby byl žadatel osobou blízkou osoby, které byla udělena dočasná ochrana. Žalobci však tuto základní podmínku nesplňují. Nebylo jim tedy možné udělit dočasnou ochranu z důvodu sloučení rodiny. Na této skutečnosti nemohl nic změnit odkaz na čl. 8 Úmluvy ani nejlepší zájem dítěte.
34. Právní úprava dočasné ochrany nedopadá na všechny občany Ukrajiny či na osoby na Ukrajině trvale pobývajících. V platnosti proto zůstávají další právní předpisy upravující podmínky vstupu a pobytu na území České republiky (zákon o pobytu cizinců) i právní úprava zajišťující ochranu před pronásledováním či hrozící vážnou újmu (zákon o azylu).

Nelze pominout účel, ke kterému jsou jednotlivá pobytová oprávnění určena. Dočasná ochrana je určena pro jasně definovaný okruh osob, které mohou splnění stanovených kritérií doložit. Pokud splnění daných kritérií doložit nemohou, jsou tito žadatelé odkázáni na jiné zákonné instituty určené k řešení jejich situace.

35. K odkazu žalobců na rozsudek NSS ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021-49, žalovaná konstatuje, že řeší skutkově odlišný případ, neboť stěžovatel měl být vydán do Ruské federace z důvodu vedeného trestního řízení. To však není případ žalobců.
36. Žalovaná dospěla v řízení o dočasnou ochranu k závěru, že za zjištěného skutkového stavu nelze žádostem vyhovět, neboť nikdo ze žalobců neprokázal, že splňuje jakoukoliv z podmínek pro udělení dočasné ochrany podle Lex Ukrajina či rozhodnutí Rady 2022/382. V případě obavy z návratu mohou žalobci využít institut mezinárodní ochrany, který je pro tyto situace určený.
37. Závěrem žalovaná zdůrazňuje, že se zabývala všemi uplatněnými námitkami a napadená rozhodnutí řádně odůvodnila.
38. K žalobě žalobce c) žalovaná dodává, že posouzení nejlepšího zájmu dítěte se věnovala na stranách 8 a 9 napadeného rozhodnutí III a své závěry řádně odůvodnila. K žalobě žalobkyně b) pak konstatuje, že ve svém podání neuvedla, že je obětí domácího násilí, navíc toto tvrzení nijak nedokládá. Tvrzené výhrůžky manžela, který stále pobývá v Ruské federaci, neměly vliv na samotné posouzení žádosti, což žalovaná v napadeném rozhodnutí II odůvodnila.

IV. Vyjádření osoby zúčastněné na řízení

39. Osoba zúčastněná na řízení považuje všechna napadená rozhodnutí za nezákonná. V době podání žádosti o dočasnou ochranu měli žalobci rodinné příslušníky s udělenou dočasnou ochranou. Správní orgány však o jejich žádostech rozhodly po více než roce, přičemž v mezidobí ona a její dcera pozbyly dočasnou ochranu. Tuto skutečnost nelze dávat k tíži žalobcům, ale správnímu orgánu. Opačný výklad by vedl k absurdnímu závěru, že by dočasná ochrana mohla být žalobcům udělena pouze za předpokladu, že by dceři osoby zúčastněné na řízení nebylo uděleno české občanství a jako ukrajinská občanka by měla nadále nárok na dočasnou ochranu. Osoba zúčastněná na řízení a její dcera by trpěly odloučením od svých rodinných příslušníků z důvodu, že nabyly české občanství, resp. jiný titul k pobytu na území, a ztratily tak status dočasné ochrany. Takový výklad by byl v rozporu s rozhodnutím Rady 2022/382 i zákonem o dočasné ochraně. Na žalobce dopadá § 52 zákona o dočasné ochraně, neboť osoba zúčastněná na řízení a její dcera žily ve společné domácnosti jako rodina se všemi žalobci a manželem žalobkyně a).
40. Žalobci se podle osoby zúčastněné na řízení nemohou vrátit do Ruska za bezpečných a trvalých podmínek, neboť mají trvalý pobyt na Ukrajině, nemají v Rusku žádné bližší vazby a manžel žalobkyně a) vyrábí zbraně pro ukrajinskou armádu. Za těchto okolností je zřejmé, že by žalobci v případě návratu museli čelit persekuci ze strany ruských úřadů a zřejmě i šikaně ze strany sousedů. Hrozí jim také narušení rodinných vazeb z důvodu odloučení a ohrožení jejich práv a svobody ze strany ruských úřadů. Tuto újmu bude zprostředkovaně pociťovat i osoba zúčastněná na řízení.
41. Posouzení bezpečných a trvalých podmínek bylo provedeno nesprávně a v rozporu s operačními pokyny, které předpokládají možnost zajištění základních potřeb i možnost znovu se začlenit do společnosti. Ta je přitom pro žalobce nemožná s ohledem na povolání

a činnost manžela žalobkyně a), pobyt osoby zúčastněné v České republice a české občanství její dcery. Česká republika je Ruskem dlouhodobě považována za nepřátelskou zemi. Poukazuje také na přitvrzující ruské represe s blížícími se prezidentskými volbami a smrtí ruského opozičníka Navalného. Správní orgány nezohlednily dopad případného návratu do Ruska na žalobce c) a jeho nejlepší zájem.

V. Posouzení žaloby soudem

42. Soud ověřil, že žaloby byly podány včas ve lhůtě dle § 17 odst. 1 zákona o dočasné ochraně, osobami k tomu oprávněnými a splňují všechny požadované formální náležitosti. Při přezkumu napadených rozhodnutí soud vycházel ze skutkového a právního stavu, který zde byl v době jejich vydání (§ 75 odst. 1 s. ř. s.), přičemž je přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, jimiž byl vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.). O žalobách soud rozhodl podle § 51 odst. 1 s. ř. s. bez jednání, neboť všichni účastníci s tímto procesním postupem souhlasili.
43. Žaloba je důvodná.
44. Podstatou sporu je otázka, zda žalobci splňují podmínky pro udělení dočasné ochrany. Institut dočasné ochrany je svébytným institutem cizineckého práva vycházejícím ze směrnice o dočasné ochraně, k jehož aktivaci došlo na základě rozhodnutí Rady rozhodnutí Rady 2022/382 v reakci na ruskou vojenskou agresi vůči Ukrajině. Soud proto úvodem připomíná rozhodná ustanovení, která se dočasné ochrany týkají.
45. Podle čl. 1 směrnice o dočasné ochraně je jejím účelem stanovit minimální normy pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do země původu, a přispět k rovnováze mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími. Podle čl. 5 odst. 3 směrnice o dočasné ochraně rozhodnutí Rady zavádí dočasnou ochranu vysídlených osob, na něž se vztahuje, ve všech členských státech.
46. Na čl. 5 směrnice o dočasné ochraně navazuje rozhodnutí Rady 2022/382, které stanoví, že na území Unie nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob, které musely opustit Ukrajinu v důsledku ozbrojeného konfliktu (čl. 1).
47. Podle čl. 2 odst. 1 rozhodnutí Rady 2022/382 se toto rozhodnutí vztahuje na následující kategorie osob vysídlených z Ukrajiny dne 24. 2. 2022 nebo po tomto datu v důsledku vojenské invaze ruských ozbrojených sil, jež v uvedený den začala: a) ukrajinští státní příslušníci pobývající na Ukrajině před 24. 2. 2022; b) osoby bez státní příslušnosti a státní příslušníci třetích zemí jiných než Ukrajiny, kterým byla před 24. 2. 2022 poskytnuta mezinárodní ochrana nebo odpovídající vnitrostátní ochrana na Ukrajině, a c) rodinní příslušníci osob uvedených v písmenech a) a b).
48. Čl. 2 odst. 4 rozhodnutí Rady 2022/382 pak stanoví, že pro účely odstavce 1 písm. c) se rodinnými příslušníky rozumějí následující osoby, pokud se již daná rodina zdržovala a pobývala na Ukrajině před 24. 2. 2022: a) manžel nebo manželka osoby uvedené v odst. 1 písm. a) nebo b) nebo její druh nebo družka, se kterým (kterou) žije v trvalém vztahu, v případě, že platné právní předpisy nebo praxe dotčeného členského státu přistupují k nesezdaným párům obdobně jako k párům sezdaným v rámci jeho vnitrostátního cizineckého práva; b) nezletilé svobodné děti osoby uvedené v odst. 1 písm. a) nebo b) nebo nezletilé svobodné děti jejího manžela nebo manželky bez ohledu na to, zda se jedná o manželské, nemanželské či osvojené děti; c) jiní blízcí příbuzní, kteří v době okolností

souvisejících s hromadným přílivem žili jako rodina a tvořili její součást *a kteří byli v době důvodů souvisejících s hromadným přílivem vysídlených osob na osobě uvedené v odst. 1 písm. a) nebo b) zcela či z větší části závislí.*

49. Podle čl. 2 odst. 2 rozhodnutí Rady 2022/382 členské státy použijí *bud' toto rozhodnutí, nebo odpovídající ochranu podle svého vnitrostátního práva*, pokud jde o osoby bez státní příslušnosti a státní příslušníky třetích zemí jiných než Ukrajiny, kteří mohou prokázat, že oprávněně pobývali na Ukrajině před 24. 2. 2022 na základě platného povolení k trvalému pobytu vydaného v souladu s ukrajinskými právními předpisy, a kteří se nemohou vrátit za bezpečných a trvalých podmínek do své země nebo regionu původu.
50. Rozhodnutí Rady 2022/382 do českého právního řádu transponuje tzv. Lex Ukrajina, který v § 3 odst. 1 stanoví, že ministerstvo nebo Policie České republiky udělují dočasnou ochranu cizincům, na které se povinně vztahuje rozhodnutí Rady 2022/382. Dále podle § 3 odst. 2 udělují dočasnou ochranu cizinci, který doloží, že a) byl ke dni 24. 2. 2022 držitelem platného povolení k trvalému pobytu na území Ukrajiny a b) jeho vycestování do státu, jehož je státním občanem, není možné z důvodu *hrozby skutečného nebezpečí* podle § 179 odst. 2 zákona o pobytu cizinců. Za skutečné nebezpečí se přitom podle § 179 odst. 2 zákona o pobytu cizinců považuje navrácení v rozporu s čl. 3 Úmluvy, podle kterého nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.
51. K možnosti udělení dočasné ochrany podle § 3 odst. 2 Lex Ukrajina se vztahuje podstatná část žalobních námitek. Je třeba zdůraznit, že žalovaná výslovně považovala za nesporné, že žalobci splňují podmínku ad a), tedy že byli ke dni 24. 2. 2022 držiteli platného povolení k trvalému pobytu na území Ukrajiny. Za nesplněnou však považovala podmínku ad b), tedy že vycestování žalobců do státu, jehož jsou státními občany, není možné z důvodu *hrozby skutečného nebezpečí* podle § 179 odst. 2 zákona o pobytu cizinců.
52. Žalobci již ve správním řízení vyjadřovali obavy z návratu do Ruska, neboť práce manžela žalobkyně a), resp. nevlastního otce žalobkyně b) a dědečka žalobce c) je spojena s konstrukcí a výrobou zbraní používaných ukrajinskou armádou. Ruské silové složky se podle žalobců snaží všemožnými způsoby snížit schopnost Ukrajiny bránit se ruské agresi. Žalobci proto opakovaně vyjádřili obavu, že by se mohli stát rukojmími ruských silových složek, které by mohly vydírat manžela žalobkyně a), resp. nevlastního otce žalobkyně b) a dědečka žalobce c), aby získaly informace o vývoji ukrajinských zbraní a vojenských systémů.
53. Soud přisvědčil žalobcům, že žalovaná posoudila tuto jejich obavu z návratu do Ruska nedostatečně a nedostatečně zjistila skutkový stav. Ministerstvo ani žalovaná si neopatřili žádné správy o zemi původu (Rusku), na základě nichž by bylo možné posoudit pravděpodobnost tvrzené hrozby. Žalovaná v napadených rozhodnutích sice odkázala na zprávu Human Rights Watch, ale tuto zprávu nezaložila do spisu, a především z ní citovala pouze část týkající se možného postihu novinářů, aktivistů a představitelů opozice za projevy nesouhlasu s ruským režimem. Podstata obav žalobců však tkvěla v něčem zcela jiném. Žalobci se obávali, že je ruské tajné služby využijí jako „páku“, aby jejich blízký rodinný příbuzný vyradil informace o konstrukci zbraní a vojenských systémů, které Ukrajina používá ve válečném konfliktu s Ruskem. K této tvrzené hrozbě není ve spisu založena zhola nic, přičemž soud ji na rozdíl od žalovaného nepovažuje bez dalšího za nereálnou.
54. Bylo volbou českého zákonodárce, jakým skupinám osob nad rámec unijních předpisů dočasnou ochranu udělí. Pokud však nějaké podmínky (byť vstřícnější oproti unijnímu

právu) stanovil, nelze je negovat aplikační praxí. Ustanovení § 3 odst. 2 Lex Ukrajina je uvozeno slovy „*Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky udělují...*“, nejedná se tedy o správní uvážení (které by bylo uvozeno slovy „*mohou udělit*“ nebo „*lze udělit*“). Přestože zmíněné ustanovení pokračuje slovy „*cizinci, který doloží, že...*“, žalovaná se mylně domnívá, že pokud žalobci nedoložili konkrétní hmatatelné důkazy o tom, že budou zajati jako rukojmí, je jich žádost nedůvodná. Požadavek na doložení nelze vykládat formalisticky. Představa, že cizinec bude disponovat konkrétními důkazy, že mu hrozí újma ve smyslu čl. 3 Úmluvy je nereálná. Vzhledem ke skutečnosti, že § 3 odst. 2 Lex Ukrajina výslovně odkazuje na § 179 zákona o pobytu cizinců, který následně výslovně odkazuje na čl. 3 Úmluvy, je třeba § 3 odst. 2 Lex Ukrajina vykládat ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva a vnitrostátní judikatury, tedy že je třeba zkoumat, zda existuje reálné nebezpečí, že v zemi původu dojde k porušení čl. 3 Úmluvy.

55. Tento výklad potvrzuje i judikatura Nejvyššího správního soudu, který se v rozsudku ze dne 31. 10. 2023, č. j. 7 Azs 322/2022-40, zabýval výkladem § 3 odst. 2 Lex Ukrajina a zdůraznil, že správní orgány jsou povinny postupovat v souladu se zásadou materiální pravdy. S odkazem na svou předchozí judikaturu rovněž upozornil, že „*ani případné nesplnění povinnosti součinnosti účastníka řízení označit důkazy na podporu svých tvrzení dle § 52 správního řádu totiž neznamená, že správní orgán povinnosti zjistit podstatný skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.*“ Dále připomněl, že tato zásada je rozvedena v § 50 odst. 2 a 3 správního řádu, podle něhož správní orgán zásadně opatřuje potřebné podklady pro vydání rozhodnutí a je povinen zjistit všechny okolnosti důležité pro ochranu veřejného zájmu. V souladu se zásadou materiální pravdy má správní orgán povinnost z vlastní iniciativy a vlastními prostředky objasňovat sporné, pochybné nebo zpochybněné skutečnosti.
56. Žalovaná v souladu se zásadou materiální pravdy nepostupovala. Přestože žalobci vznesli plausibilní tvrzení, že by jim mohlo hrozit v Rusku nebezpečí ve smyslu čl. 3 Úmluvy a toto tvrzení podložili potvrzením, že zaměstnání manžela žalobkyně a), resp. nevlastního otce žalobkyně b) a dědečka žalobce c) je spojeno s konstrukcí a výrobou zbraní používaných ukrajinskou armádou, žalovaná si za tímto účelem neopatřila žádné zprávy o zemi původu (Rusku) a tvrzenou hrozbu označila bez bližšího posouzení za nepodloženou. S ohledem na probíhající válečný konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou a na vnitropolitickou a bezpečnostní situaci v Rusku přitom nelze žalobci tvrzenou hrozbu bez dalšího vyloučit. Závěr o absenci rizika ve smyslu § 179 odst. 2 zákona o pobytu cizinců, resp. čl. 3 Úmluvy je tedy předčasný, nepodložený a řádně neodůvodněný. Napadené rozhodnutí je proto nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodu a zároveň skutkový stav vyžaduje podstatné doplnění, soud proto napadená rozhodnutí zrušil podle § 76 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. a vrátil věci žalované k dalšímu řízení.
57. Zbývajícím námitkám soud nepřisvědčil.
58. Podle § 52 zákona o dočasné ochraně osobě blízké cizince požívajícího dočasné ochrany, která není uvedena v § 51 odst. 2, může být udělena z důvodu *hodného zvláštního zřetele* oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany, za předpokladu, že *spolu trvale žili v době, kdy došlo k událostem vedoucím k hromadnému přílivu vysídlených osob na území.*
59. Žalobci shodně namítají, že splňují podmínky podle čl. 2 odst. 2 a čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady, a z toho dovozují, že měli nárok na udělení dočasné ochrany, příp. mají za to, že splňují podmínky podle § 52 zákona o dočasné ochraně.

60. Správní orgány nezpochybnily, že v době podání žádostí o dočasnou ochranu byli rodinní příslušníci žalobců (konkrétně osoba zúčastněná na řízení a její dcera) držiteli dočasné ochrany. Protože však žalobci nejsou k osobě zúčastněné na řízení a její dceři v příbuzenském vztahu podle čl. 2 odst. 4 písm. a) či b) rozhodnutí Rady 2022/382, přicházelo v úvahu posouzení, zda jsou jinými blízkými příbuznými podle čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382, kteří s nimi *v době okolností souvisejících s hromadným přílivem žili jako rodina a byli na nich zcela či z větší části závislí*. Touto otázkou se správní orgány zabývaly v prvostupňových i napadených rozhodnutích.
61. Ministerstvo v prvostupňovém rozhodnutí I uvedlo, že žalobkyně a) pobývá na území České republiky na shodné adrese jako osoba zúčastněná na řízení. Neprokázala však, že by byla závislá na její péči. Ve svém prohlášení naopak uvedla, že pomáhá osobě zúčastněné na řízení s péčí o nezletilou vnučku. Pobytovou kontrolou bylo přitom prokázáno, že vnučka žije ve společné domácnosti s oběma svými rodiči, kteří navíc vykonávají svou práci z domova. Žalobkyně a) neuváděla žádné jiné příbuzné, kterým by byla udělena dočasná ochrana a na jejichž péči by byla závislá. Ministerstvo proto dospělo k závěru, že nesplňuje podmínky stanovené čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382. Žalovaná v napadeném rozhodnutí I dodala, že k datu vydání prvostupňového rozhodnutí I již osoba zúčastněná na řízení ani její dcera nebyly držitelkami dočasné ochrany.
62. Skutečnost, že správní orgány o žalobkynině žádosti rozhodly až v době, kdy osoba zúčastněná na řízení a její dcera pozbyly dočasnou ochranu, není v daném případě rozhodující. Ministerstvo totiž řádně posoudilo, zda žalobkyně a) má nárok na udělení dočasné ochrany v návaznosti na příbuzenství k osobě zúčastněné na řízení a její dceři. Dospělo přitom ke správnému závěru, že podmínky stanovené v čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382 nesplňuje.
63. Dočasnou ochranu podle čl. 2 odst. 1 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382 nelze udělit jakémukoliv rodinnému příslušníkovi osoby s udělenou dočasnou ochranou. Musí se jednat o rodinného příslušníka stanoveného v čl. 2 odst. 4 rozhodnutí Rady 2022/382. V případě jiného blízkého příbuzného jsou stanoveny podmínky, které musí být splněny. První podmínkou je, že jiný blízký příbuzný žil jako rodina s osobou, které byla udělena dočasná ochrana, a to v době okolností souvisejících s hromadným přílivem. Žalobkyně a) by tedy musela tvrdit a prokázat, že žila s osobou zúčastněnou na řízení na Ukrajině v době vypuknutí války, tj. ke dni 24. 2. 2022. Tuto skutečnost však žalobkyně netvrdí, ani nedokládá. Soud podotýká, že podle výpisu z cizineckého informačního systému osoba zúčastněná na řízení pobývala na území České republiky již před vypuknutím války na Ukrajině, přičemž od 24. 11. 2015 do 22. 4. 2022 byla evidována na adrese X u ubytovatele X. Soud má proto za to, že v době vypuknutí války nežila s žalobci na Ukrajině. Skutečnost, že žalobkyně a) žije s osobou zúčastněnou na řízení v současné době přitom není pro posouzení této podmínky relevantní.
64. Druhá alternativní podmínka spočívá v tom, že jiný blízký příbuzný byl na osobě, které byla udělena dočasná ochrana, zcela či z větší části závislý, a to opět v době důvodů souvisejících s hromadným přílivem vysídlených osob. Pro naplnění této podmínky by musela žalobkyně a) tvrdit a prokázat, že byla v době vypuknutí války zcela či z větší části závislá na osobě zúčastněné na řízení či její dceři. Tuto skutečnost žalobkyně a) netvrdí. Během správního řízení žalobkyně a) uvedla, že osoba zúčastněná na řízení hmotně zabezpečuje její pobyt v České republice, nicméně tato skutečnost nic nevypovídá o tom, že by na ní byla závislá v době vypuknutí války na Ukrajině. Naopak je z prohlášení zřejmé,

že žalobkyni a) v té době hmotně zabezpečoval její manžel. Soud se proto ztotožňuje se závěrem správních orgánů, že žalobkyně a) nesplňuje podmínky pro udělení dočasné ochrany podle čl. 2 odst. 1 písm. c) ve spojení s čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady.

65. Podmínkami udělení dočasné ochrany podle čl. 2 odst. 1 písm. c) ve spojení s čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382 se správní orgány zabývaly i ve vztahu k žalobkyni b) a žalobci c). Konstatovaly přitom, že nikdo z nich během správního řízení netvrdil, že by byl příbuzným osoby, které byla udělena dočasná ochrana a s níž by v době okolností souvisejících s hromadným přílivem společně žil jako rodina a byl na ní zcela či částečně závislý. Uzavřely proto, že v jejich případě též nelze použít čl. 2 odst. 1 písm. c) ve spojení s odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382.
66. Soud s uvedeným posouzením souhlasí, odkazuje na skutečnosti uvedené výše ve vztahu k žalobkyni a) a dodává, že žalobkyně b) a žalobce c) ani v žalobě netvrdí svou závislost na osobě zúčastněné na řízení či její dceři, dokonce netvrdí, že by s nimi v době vypuknutí války žili jako rodina. Obecné tvrzení o emoční závislosti všech žalobců a osoby zúčastněné na řízení není dostatečné pro naplnění hypotézy čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady. Žalobkyně b) a žalobce c) tedy nesplňují podmínky pro udělení dočasné ochrany podle čl. 2 odst. 1 písm. c) ve spojení s čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382.
67. K možnosti udělení dočasné ochrany za účelem sloučení s osobou blízkou podle § 52 zákona o dočasné ochraně, správní orgány správně uvedly, že nikdo z žalobců během správního řízení netvrdil důvody hodné zvláštního zřetele. Obecná tvrzení o tom, jak rodina fungovala na Ukrajině či tvrzená emoční závislost všech žalobců, osoby zúčastněné na řízení a její dcery, nelze bez uvedení konkrétních okolností považovat za zřetele hodné důvody. Nadto § 52 zákona o dočasné ochraně kromě existence důvodů hodných zvláštního zřetele předpokládá též trvalé soužití žadatele s blízkou osobou požívající dočasné ochrany v době, kdy došlo k událostem vedoucím k hromadnému přílivu vysídlených osob na území. Jak bylo výše uvedeno, žalobci netvrdili, že by v době vypuknutí války trvale žili s osobou zúčastněnou na řízení a její dcerou. Nesplňují tedy předpoklady pro udělení dočasné ochrany podle § 52 zákona o dočasné ochraně.
68. Soud nepovažuje za důvodnou obecnou žalobní výtku, že nezohlednění atypického soužití všech žalobců a osoby zúčastněné na řízení je zásahem do práva na rodinný a soukromý život podle čl. 8 Úmluvy. Správní orgány tuto skutečnost náležitě zohlednily. Z hlediska použití čl. 2 odst. 4 písm. c) rozhodnutí Rady 2022/382 a § 52 zákona o dočasné ochraně však není relevantní současný způsob soužití rodiny v České republice. Pro udělení dočasné ochrany nemůže sám o sobě dostačovat ani nejlepší zájem dítěte, jehož se žalobci dovolávají. Skutečnost, že žalobce c) ani jeho rodinní příslušníci nesplňují výše uvedené podmínky pro udělení dočasné ochrany, nelze totiž zhojit konstatováním, že nejlepším zájmem dítěte je pobývat na území České republiky se svou rodinou a vrátit se na Ukrajinu, až to bude možné. Nepostačí ani zcela obecné tvrzení, že neudělením dočasné ochrany bude zhoršen přístup žalobce c) ke specifickým právům. Takový výklad by vedl k absurdnímu závěru, že každému nezletilému dítěti a všem jeho rodinným příslušníkům by automaticky měla být udělena dočasná ochrana bez ohledu na podmínky stanovené v příslušných právních předpisech.
69. Závěrem soud doplňuje, že správní orgány nebyly povinny uplatnit přímý účinek směrnice o dočasné ochraně správně. Ta stanoví pouze obecný rámec dočasné ochrany, přičemž nedefinuje okruh osob, na něž dopadá. Ten stanoví rozhodnutí Rady 2022/382, k jehož

aplikaci se soud již vyjádřil výše.

VI. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

70. Soud shledal žalobu důvodnou, a proto napadená rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. a) a písm. b) zrušil a vrátil věci žalované k dalšímu řízení, v němž bude žalovaná vázána právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).
71. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Každému ze žalobců, kteří byli procesně úspěšní, soud přiznal náhradu nákladů řízení. Tato částka se skládá z odměny advokáta, kterou tvoří odměna za dva úkony právní služby po 2 480 Kč (tj. částka 3 100 Kč snížená o 20 %) za každého ze žalobců [převzetí a příprava zastoupení a sepsání žaloby podle § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a) a d) a § 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Dále odměnu tvoří dvě paušální částky po 300 Kč jako náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Odměna za všechny žalobce dohromady tedy činí 16 680 Kč. Protože je zástupce žalobců plátcem DPH, je součástí nákladů řízení i náhrada této daně počítaná z odměny za zastupování každého ze žalobců a náhrady hotových výdajů (§ 57 odst. 2 s. ř. s.), tj. 21 % z 16 680 Kč, tedy 3 502,8 Kč. Každému ze žalobců náleží třetina nákladů spojených se zastoupením advokátem. Náhradu nákladů řízení v celkové výši 20 182,8 Kč, tj. 6 727,6 Kč každému ze žalobců, je žalovaný povinen uhradit podle § 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve spojení s § 64 s. ř. s. k rukám zástupce žalobců, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku (§ 54 odst. 7 s. ř. s.).
72. Osoba zúčastněná na řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť jí soud neuložil žádnou povinnost (§ 60 odst. 5 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

Nejvyšší správní soud však kasační stížnost odmítne pro nepřijatelnost, jestliže svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele (§ 104a odst. 1 s. ř. s.).

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 31. července 2024

Mgr. Věra Pazderová, LL.M., M.A. , v. r.
soudkyně